

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Conference Report

Česká republika v Evropě očima zahraničních korespondentů

—
Září 2012

Česká republika v Evropě očima zahraničních korespondentů

—
Zuzana Brezinová

Září 2012

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Conference Report

Česká republika v Evropě očima zahraničních korespondentů

Září 2012

Asociace pro mezinárodní otázky uspořádala již sedmý expertní seminář v rámci projektu [Challenging the Czech Tales on European Policies](#), který byl velmi specificky zaměřený. Nezabýval se politickými a ekonomickými dopady Fiskálního paktu, ani nerozebíral právní aspekty doposud podepsaných smluv. Cílem bylo tentokrát nahlédnout očima zahraničních korespondentů na postavení České republiky v rámci Evropy. Jak jsou vnímány kroky české vlády v zahraničí? Mají naše kontroverzní stanoviska opravdu takový vliv, jaký jim česká média přikládají, nebo nad nimi většina zahraničních státníků pouze mávne rukou? Z čeho by si měly vzít ostatní státy příklad a čeho se naopak zdržet? Na tyto otázky se pokusili v debatě moderované **Lubošem Palatou**, redaktorem Lidových novin, odpovědět tři reportéři ze třech evropských zemí žijící v České republice, ovšem působící v zahraničních médiích: **Alexandra Mostýn** zastupující magazín Focus a noviny Wiener Zeitung, **Pawel Szukala**, zpravodaj polského rozhlasu a nakonec **Fabrice Martin Plichta**, korespondent francouzského Le Monde.

Debate začala velice aktuální tematikou: Mají zahraniční média zájem o současnou českou situaci charakteristickou vládní nejistotou, kauzami Rath či letounů CASA a otazníkem visícím nad církevními restitucemi? V Německu záleží podle **Alexandry Mostýn** na samotném médiu. Focus tuto tematiku nerozebírá, jelikož mu přijde příliš interní. V denících se tyto věci řeší daleko více, ale určitě ne na každodenní bázi, spíše se jednou za měsíc objeví článek shrnující zlomové body určitého období. Největší zájem je samozřejmě v rakouském Wiener Zeitung, jelikož Rakušané neustále sledují vývoj zemí, které byly kdysi součástí Rakousko-Uherska. Do roku 2006 zde existovala dokonce samostatná rubrika „sousedé“, kterou se nyní deník snaží opětovně oživit. Situace s polskými médii je podle slov **Pawla Szukaly** problematická. Vláda je nestabilní již dlouhou dobu, padala podle něj celé Topolánkovo období a není to proto nic převratného. Navíc je obtížné informovat neznalé publikum o vnitropolitické situaci konkrétního zahraničního státu ve velmi krátkém rozhlasovém vstupu, proto se většinou vyčkává na moment, kdy k onomu zlomu dojde. Stejný názor zastává **Fabrice Plichta**. Ve francouzských novinách se průběžný vývoj politické situace České republiky objevuje velice zřídka. Většinou se o ní píše, až se přihodí něco zásadního, jako je pád vlády, rozpad koalice, neschvální balíčku, zamítnutí restitucí, to už je totiž považováno za náznak krize a situace získává na atraktivitě.

Současné problémy tedy nejsou v zahraniční příliš populární, alespoň neplní první stránky důležitých novin. Jak to ale bylo v minulosti? Jaká témata zajímala zahraniční média a jak se vyvíjela? V Německu bylo na začátku 90. let populární především téma prostituce. Mnoho německých organizací se kolem tohoto problému seskupovalo a debatovalo o něm. Dále to byly Benešovy dekrety, o což už zájem naštěstí pro nás polevil, pak samozřejmě Václav Havel a disidentský proud v politice, a Temelín, jeho rozšiřování a energetická politika obecně. Nelze říci, podle Alexandry Mostýn, že by existovalo jedno velké téma, spíše vybrané aktuality. Atraktivita českých témat je ovšem menší, než v minulosti bývala. Pro polská média byla obrovskou událostí sametová revoluce v roce 1989 a následný vývoj. Mnoho Poláků projevovalo sympatie Václavu Havlovi a lidem, kteří převzali po komunistech moc. Průlomem ve vztazích byl překvapivě rozpad Československa. Ač proběhl mírovou cestou, Polsko se s ním dlouho vyrovnávalo. Najednou pro něj byly partneři dva, měli rozdílné zahraniční politiky, dnes i rozdílnou měnu, ale přesto bylo a je třeba, aby vztah vůči nim zůstal rovnocenný. Dalším velkým tématem pak byly papežské návštěvy. Dnes poutá pozornost zejména nejednotné vládní stanovisko a postoj České republiky v Evropské unii, který nezaručuje politickou ani materiální stabilitu. **Fabrice Plichta**

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Conference Report

Česká republika v Evropě očima zahraničních korespondentů

Září 2012

souhlasí v mnoha věcech se svým polským kolegou. Sametová revoluce byla ve Francii také velkým tématem. Ovšem ani ne tak z hlediska čistě politického jako spíše společenského. Francouzi sledovali vývoj české společnosti, její proměny a způsob, jakým přijímala přicházející změny a zpracovávala je. I dnes se objevují články o tom, jak se česká společnost adaptuje na nové ekonomické podmínky, jak ji nutí k reorganizaci, jaký vliv na ni mají vládní rozhodnutí a jak na ně společnost reaguje. Zda je pouze pasivně přijímá, nebo se proti nim snaží protestovat. Na závěr je to samozřejmě chování České republiky v rámci EU, které způsobilo mnoho nepříjemností ve francouzsko-českých vztazích.

Horkým tématem dnešních dní je právě postoj České republiky v EU. Posiluje zájem o českou pozici? Jak se k tomu staví evropské státy? Očekávají netrpělivě výsledek českých jednání nebo jsou jim stanoviska víceméně lhostejná a Česká republika není středem jejich zájmů? Pro Francouze je z novinářského hlediska stanovisko České republiky tím zajímavější, čím více se neshoduje se středním proudem v EU. Pro politické kruhy je však typická nejistota nad tím, co tyto protichůdné názory přinesou, nejen Evropské unii, ale zejména České republice. **Alexandra Mostýn** souhlasí s **Fabricem Plichtou**, že zájem médií roste, pokud jsou názory nekonformní, ovšem obecně vzato zájem médií o česká stanoviska v Německu paradoxně klesá. **Pawel Szukala** se přidává ke dvěma předchozím tvrzením. Dokud je vše jak má být, nikdo se o nic nestará, o ničem se nemluví. Jakmile se názory diverzifikují a komplikují, okamžitě roste popularita problému. V případě České republiky však vidí hrozící nebezpečí. Stanovisko vlády je nejasné, nevyhraněné. Z prohlášení premiéra nelze udělat jednoznačný závěr.

Pokud se nyní podíváme na postavení České republiky ve středoevropském regionu, dalo by se říci, že jsme v porovnání se svými sousedy něčím výjimeční? Plichtova odpověď zní: „Ano.“ Jsme podle něj jediná země, která mluví třemi hlasy. Je pak pro všechny komplikované vybrat si jeden, který je rozhodující. Média musí reflektovat vše, on osobně se však přiklání k proevropským názorům, jako většina Francouzů. Proto je náš proevropsky laděný ministr zahraničí ve Francii nejoblíbenější postavou současné české politiky. V Německu získal respekt mezi určitou skupinou lidí prezident Václav Klaus. Pokud se již o něm mluví, pak většinou jako o osobnosti, která si trvá na vyjádření vlastního, ač rozporuplné názory. Běžně se jím ale většina Němců nezabývá a neodlišují Českou republiku nijak výrazně od ostatních středoevropských zemí. Pro Polsko je to naopak země výjimečná. Především ji berou jako vyspělejšího souseda, nikoli v politických, ale v technologických záležitostech. Stále se podle Poláků držíme na prvních místech v zahraničních kontaktech a vynálezech. V tomto ohledu se i Francouzům jeví Česká republika jako země vyspělá. Především se jedná o automobilku Škoda Auto.

Zůstaneme-li u střední Evropy, ujalo se v zahraničí vnímání České republiky jako součásti Visegrádské skupiny, nebo jsou jednotliví členové stále rozebíráni jako samostatné země? Je uskupení vnímáno jako hráč evropských rozměrů, nebo je to pouze fikce? **Alexandra Mostýn** o Visegrádském uskupení ještě v médiích, alespoň těch německých, nikdy neslyšela. Němci považují Českou republiku spíše za svého nerovnocenného partnera, nikoli jako součást nějakého významnějšího celku ve střední Evropě. Ve Francii se tento pojem také příliš nevyskytuje. Občas se o něm objeví článek, ale není to termín nijak ustálený. Většina Francouzů vnímá Českou republiku stále jako součást postkomunistického východu. Vzdělanější a mladší už rozlišují mezi západem a východem, ale nikoli mezi V4 a zbytkem Evropy. Jaká je však situace v Polsku, od kterého nejsme tak daleko a které je také členem

Conference Report

Česká republika v Evropě očima zahraničních korespondentů

—
Září 2012

V4? Je visegrádské uskupení běžným termínem polské zahraniční politiky nebo jen přežitkem minulosti? A ví o jeho existenci průměrný polský občan? Podle **Pawla Szukaly** má seskupení to nejlepší období již za sebou. V4 bylo podle něj potřebné, abychom se dostali do Evropské unie a NATO. Nyní, když byl jeho cíl splněn, je problematické vtisknout mu novou formu. Ideální by byla např. orientace na kulturu, pořádání společných expozic a festivalů. Zároveň by takto definovaná skupina získala občanskou dimenzi a odlehčila se od politických problémů.

Vrátíme-li se nyní zpět k obecné evropské dimenzi, jak vysvětlují zahraniční média jednání českých politiků a rozumí tomu obyčejný občan? Jak vlastně v novinách prezentují nejasné české cíle v rámci EU? Ve Francii je Česká republika vnímána trochu jako, slovy **Fabrice Plichty**: „zlobivé dítě v Evropě“. Jednou souhlasí, podruhé odporuje a nakonec diskuzi opustí bez směřovacího závěru. Často žádá nové a specifické podmínky, čemuž nikdo nerozumí. Podobně se na to dívá německá veřejnost. Klade si otázku, jak může Česká republika vést takto rozporuplnou politiku. Na jedné straně být v EU a na straně druhé se k ničemu nevázat. Vzhledem k nepříliš vyhraněnému a jednoznačnému názoru je zájem médií poměrně nízký. Poláci mají stejný problém. Je komplikované sledovat vývoj české pozice a zahraniční politiky, když každý z jejich aktérů hovoří jinak. Postupy jsou velice nesourodé, diplomati mají obrovský problém vybrat jedno stanovisko, které mohou brát jako konečné. Jediný, kdo se často odlišuje, je Václav Klaus. Otázkou je, jak je v zahraničí jeho odlišnost vnímána. Je pro zahraniční média velkou postavou evropské politiky nebo spíše malou figurkou? Pro německé noviny, které jsou, stejně jako německá veřejnost, laděny velice pro-evropsky, je Václav Klaus jen nevýznamnou postavou. Najde se pouze pár lidí, kteří ho obdivují, pro zbytek je jen prezidentem malé sousední země, který slovy **Alexandry Mostýn**: „kritizuje Evropskou unii, je legrační a občas má moc rád pera.“ Z polského pohledu je Klaus charismatický politik, který zastává konzistentní názory v zahraniční i vnitrostátní politice, ovšem věci, které neschvaluje, příliš hlasitě kritizuje, a proto je v Evropě nepopulární. Toto vnímání začalo už v době, kdy byl Klaus premiérem a poprvé se setkal s Köhlem. Nikdy nebyl považován za politika, který by měl Evropě přinést něco naprosto nového a revolučního. Ve Francii, jak už bylo řečeno, jsou protievropské názory neoblíbené. Existuje pouze úzký okruh lidí, který ho zná a obdivuje. Kromě jeho evropského skepticismu, který mu značně omezuje manévrovací prostor, však jeho myšlenky nijak známé nejsou.

Do diskuze se zapojilo také publikum s několika zajímavými dotazy. První se týkal českého předsednictví v Radě EU v roce 2009 a pádu vlády, který ho provázal. Jak bylo toto období vnímáno a poškodilo předsednictví český obraz v Evropě? Byl vůbec o tuto záležitost zájem v zahraničních médiích? Německá média nejevila o téma velký zájem, jelikož se tou dobou odehrávaly pro ně důležitější události. Navíc neberou českou politiku jako politiku na vysoké úrovni, a proto od ní nemají žádná velká očekávání. Naopak Francie byla českým předsednictvím velmi ovlivněna. Brala a doposud bere vážně kroky lidí, kteří mají ve svých rukou vedení Evropské unie, a proto se obávali již od počátku, že Česká republika svůj úkol nezvládne. Toto smýšlení silně poškodilo francouzsko-české vztahy v době předsednictví a ještě dlouho po něm a naneštěstí pro nás, byly jejich obavy oprávněné. Poláci se do kritiky příliš nepouštějí, jelikož sami měli značné problémy a vládní krizi, která skončila, na rozdíl od té naší, pouze urychlenými parlamentními volbami. Když už jsme tedy u voleb, jak vnímají zahraniční noviny a jiná média blížící se volby prezidentské? Probíhá srovnání s jinými zeměmi, kde také funguje přímá volba prezidenta? **Paweł Szukała** prezidentské

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Conference Report

Česká republika v Evropě očima zahraničních korespondentů

—
Září 2012

volby ještě příliš neřeší. Čeká na fázi kampaně, která je zatím v počátcích. Pro **Fabrice Plichtu** a Le Monde bude tato tematika aktuální až v lednu zejména proto, že prezident nemá nijak silné pravomoci a jeho postavení je ve srovnání s Francií nebo Spojenými státy zanedbatelné. Pokud by se začaly volby sledovat, pak především z hlediska deklarovaných postojů jednotlivých kandidátů směrem k Bruselu a jaké důsledky by plynuly z jejich zvolení pro Evropskou unii. Pro německé čtenáře jsou české volby kupodivu poměrně zajímavé téma, ale na jeho zveřejnění je stále času dost. Napříč Německem lze navíc najít podporu pro jednoho určitého kandidáta.

Postoj vůči České republice je ve většině států Evropské unie lhostejný nebo neutrální. Ač je to země, jejíž názory jsou silně kontroverzní a vybočují z hlavního proudu, stále přetrvává ono řazení české společnosti do skupiny slabších států, které nejsou žádným zásadním nebezpečím pro evropské velmoci. Proto bylo velmi zajímavé zjistit, zda si zahraniční média všímají také pozitivních aspektů a pokud ano, jakých. Všichni tři zahraniční korespondenti se shodli na tom, že prestiž a pevné základy v západním světě České republice přinesla postava Václava Havla. Není jen osobností politika a disidenta, který byl kdysi prezidentem, ale také člověkem, který vnesl do evropského myšlení mnoho nového. Jeho důraz na lidská práva, demokracii, občanskou společnost a rovnost se staly základy každého evropského státu. Pokud opustíme Václava Havla a necháme stranou historické události jako sametovou revoluci, pak jsou pozitivním aspektem pro Němce pouze auta, pro Francouze a Poláky pak česká literatura a spisovatelé jako Kundera nebo Hrabal.

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Conference Report

Česká republika v Evropě očima zahraničních korespondentů

—
Září 2012

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) je nevládní organizace založená za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám a patnáctileté historii je AMO vnímána jako přední nezávislý zahraničněpolitický think-tank v České republice.

K DOSAŽENÍ SVÝCH CÍLŮ ASOCIACE:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM

Výzkumné centrum AMO bylo založeno v říjnu 2003 jako jeden z hlavních pilířů činnosti Asociace zaměřený na výzkum, analýzu a popularizaci výzkumu v oblasti mezinárodních vztahů a zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky. Náplní činnosti Centra je přispívat k identifikaci a analýze problémů důležitých pro zahraniční politiku ČR a její postavení v současném světě. Centrum poskytuje nezávislé analýzy, vytváří prostor pro odbornou i veřejnou diskusi o problémech mezinárodní politiky a navrhuje jejich možná řešení. Činnost Centra lze rozdělit do dvou základních, vzájemně provázaných oblastí: výzkumu a expertní analýzy na straně jedné a zprostředkování politického a odborného dialogu na straně druhé. Všechny doposud publikované publikace naleznete na [webu AMO](#). Kratší komentáře k současným událostem naleznete na [blogu AMO](#).

Bud'te v obraze a sledujte nás i zde!

